

Figur 1. Selvforsyningsgraden i 2020 opgjort i kg tørstof for 176 økologiske mælkebedrifter sorteret efter stigende selvforsyningsgrad

Selvforsyning på økologiske malkekvægbedrifter

Konklusion

- I opgørelsen har vi defineret selvforsyning som andelen af foder dyrket i Danmark i forhold til det totale årlige foderforbrug pr. ko. Den gennemsnitlige selvforsyningsgrad er 77 pct., men vil i praksis være større, da en del af det indkøbte korn og kraftfoder kan være dyrket i Danmark. Der er ingen sammenhæng mellem bedrifternes afkastningsgrad og selvforsyningsgrad i opgørelsen.

Foder: Den gennemsnitlige selvforsyningsgrad med dansk dyrket foder i 2020 var på 77 pct. for de økologiske malkekvægsbedrifter.

Af Arne Munk, Innovationscenter for Økologisk Landbrug og Morten Nyland Christensen, Seges Innovation

Øget selvforsyning bliver ofte set som vejen til et mere klimavenligt og fossiltfrit økologisk landbrug, hvor vi i højere grad er selvforsynende med energi og foder. Dermed reduceres foderimporten af bl.a. ikke-europæisk soja og anvendelsen af danske fodermidler øges, herunder kløvergræs, ært, lupin og hestebønner.

Selvforsyningsgrad – hvad er det?

Når vi taler om selvforsyning, kan der være tale om foder fra egen bedrift, foder fra egen bedrift samt nabosamarbejde eller

foder fra egen bedrift og nærområde, som kan være f.eks. Danmark.

I denne opgørelse har vi defineret selvforsyning som andelen af foder dyrket i Danmark i forhold til det totale årlige foderforbrug pr. ko. Datagrundlaget er 176 driftsregnskaber for 2020 på heltidsbedrifter med økologisk mælkeproduktion, som har leveret 7.500-15.000 kg EKM pr. ko.

Når vi definerer selvforsyning som andelen af foder produceret i Danmark, kan eget grovfoder og indkøbt grovfoder samt eget korn altid betragtes som selvforsyning. Tilsvarende gælder hjemmedyrket 'kraftfoder', f.eks. ærter, hestebønner, lupiner og raps.

Det er vanskeligere at forholde

sig til indkøbte fodermidler som korn og kraftfoder. Indkøbt korn fra foderstoffirmaer kan være importeret fra udlandet, men det kan også være dyrket i Danmark. Tilsvarende gælder indkøbt kraftfoder, som oftest vil være sammensat af både importerede og dansk dyrkede fodermidler. I opgørelsen af selvforsyningsgraden har vi som udgangspunkt forudsat, at ingen af de indkøbte fodermidler (korn og kraftfoder) medregnes som selvforsyning. Dermed har vi følgende opdeling:

Selvforsyning

- Eget grovfoder
- Indkøbt grovfoder
- Eget korn
- Eget 'kraftfoder' f.eks. ærter, hestebønner, lupiner og raps

Indkøb

- Nettoindkøbt korn (indkøbt korn minus eventuelt salg af korn)
- Indkøbt kraftfoder (kraftfoderblandinger, rene råvarer)

Spredningsgrafen i figur 1 viser selvforsyningsgraden opgjort i kg tørstof for de 176 bedrifter sorteret efter stigende selvforsyningsgrad. Den gennemsnitlige selvforsyningsgrad er 77 pct., men jf. ovenstående vil den i praksis formentlig være større, da en del af det indkøbte korn og kraftfoder kan være dyrket i Danmark.

Spredningsgrafen viser også, at mindst en tredjedel af de økologiske mælkeproducenter har en selvforsyningsgrad på 80 pct. eller mere.

Fodermidler og markareal

Figur 2 viser fodermidlernes andel af det totale foderforbrug. I figuren er de 176 bedrifter inddelt i 10 fraktiler efter stigende selvforsyningsgrad. Der indgår dermed 17-18 bedrifter i hver fraktil. Den vandrette akse viser den gennemsnitlige selvforsyningsgrad for hver af de 10 fraktiler, f.eks. 67 pct. for 0-10 procentfraktilen til venstre og 92 pct. for 90-100 procentfraktilen til højre i figuren.

Det ses blandt andet, at bedrifter med en lav selvforsyningsgrad som gennemsnit stort set ikke indkøber grovfoder. Det indkøbte foder udgøres primært af korn og kraftfoder. Bedrifter med meget høj selvforsyningsgrad opnår dette ved at have en høj andel af eget korn og ved at indkøbe forholdsvis meget grovfoder.

Ser man på det gennemsnitlige areal pr. årsko med afgrøder i markbruget for hver af de 10 fraktiler, så ses det ikke overraskende, at bedrifter med høj selvforsyningsgrad i et vist omfang også dyrker proteinafgrøder. Det gælder især hestebønner, som udgør fra 0,04 ha til 0,07 ha pr. årsko i gennemsnit for de fire fraktiler med højeste selvforsyningsgrad.

Fakta

- Innovationscenter for Økologisk Landbrug har set på, hvordan selvforsyningen med dansk produceret foder ser ud på 176 økologiske malkekvægbedrifter i 2020. En tredjedel af bedrifterne har en selvforsyningsgrad på mindst 80 pct.

Det gennemsnitlige markareal varierer fra 1,04 til 1,69 ha pr. årsko. Det gennemsnitlige markareal for alle 176 bedrifter er på 1,39 ha pr. årsko.

Afkastningsgrad og selvforsyning

De gennemsnitlige foderomkostningerne pr. kg EKM og mælkeydelse pr. ko for hver af de 10 fraktiler viser, at der ikke er en klar forskel i de gennemsnitlige foderomkostninger mellem fraktilerne for selvforsyningsgraden. Tilsvarende gælder mælkeydelsen. Dog er der en tendens til faldende mælkeydelse pr. ko ved høj selvforsyningsgrad. For begge parametre er der stor spredning inden for fraktilerne.

Vi har også set på den gennemsnitlige afkastningsgrad (afkast på investeret kapital) for bedrifterne i de 10 fraktiler. Den varierer fra 2,6 til 4,1 pct. Også for denne parameter er der stor spredning mellem bedrifterne inden for fraktilerne, og der er ingen sammenhæng mellem afkastningsgrad og selvforsyningsgrad i opgørelsen fra 2020 med de 176 økologiske mælkebedrifter.

Figur 2. Fodermidlernes gennemsnitlige andel af foderforbruget, opgjort i kg tørstof, for 10 fraktiler med 176 bedrifter inddelt efter stigende selvforsyningsgrad

